

VERKIEZINGSPROGRAMMA

2019 - 2023

Goed voor elkaar in Fryslân

► fryslan.sgp.nl

SGP

Goed voor elkaar in Fryslân!

Voor u ligt het verkiezingsprogramma 2019-2023 van de SGP. De SGP neemt sinds lange tijd zelfstandig deel aan de Provinciale Statenverkiezingen in Fryslân. We hopen dat met volle inzet en inbreng te doen. Constructief en met een duidelijke visie. Dat betekent: waardering voor de overheid, hart voor de landbouw en de visserij, oog voor jong en oud en zorg voor de schepping en voor ons cultuurhistorisch erfgoed.

Deze (en meerdere) thema's zult u in ons partijprogramma tegenkomen.

De SGP wil de komende vier jaar een Bijbelvaste koers varen met de slogan "Goed voor elkaar in Fryslân". Deze slogan is heel breed in te vullen, maar vindt zijn grond in de Bijbelse opdracht: "God lief te hebben boven alles en onze naaste als ons zelf". Op die opdracht is de SGP altijd aanspreekbaar. De SGP zoekt u op, gaat met u in gesprek en doet ook wat met uw suggesties en ideeën. Een stem op de SGP is dus ook een stem op en voor elkaar.

1. Actief bestuur Fryslân

Fryslân heeft recht op een solide, hard werkend-, en betrokken bestuur. De ambtelijke organisatie moet dat ook uitstralen. Dat vraagt van de bestuurlijke en ambtelijke organisatie daadkracht, slim verbinden en klantvriendelijkheid. Belangrijk is een open houding naar buiten en weten wat er speelt! Een goede verstandhouding met de achttien gemeenten en met het Wetterskip Fryslân is een must (complementair bestuur).

De proviale overheid brengt samen, verbindt en ontwikkelt. Met elkaar zorgen we er voor dat we alles goed voor elkaar hebben in Fryslân. Ook in de toekomst.

Bij diverse thema's die spelen of gaan spelen in Fryslân is het noodzakelijk om in contact te blijven met betrokken burgers, instellingen en het bedrijfsleven. Goede ideeën en suggesties moeten een kans van slagen krijgen. Middelen uit het Iepen Mienskip Fûns (IMF) dienen daartoe te worden aangewend, ondermeer via het Kansenfonds. De SGP wil de kracht van de samenleving benutten.

Het verantwoord omgaan met het geld van de burger en van anderen, noodzaakt het provinciebestuur om geld pas uit te geven als het er ook is. Om te voorkomen dat de lasten op ons nageslacht worden afgewenteld.

Concreet:

- Een laagdrempelige overheid en ambtelijke organisatie; behulpzaam
- Minder administratieve lasten
- Deregulering
- Tegengaan bureaucratie
- Een transparante begroting
- Een financieel gezonde en sluitende meerjarenbegroting
- Kostendekkende leges
- In principe geen verhoging van de motorrijtuigenbelasting
- Bij nieuw of gewijzigd beleid worden betrokkenen eerst geraadpleegd voordat er wijzigingen doorgevoerd worden.

2. Bedrijvig Fryslân

Fryslân is een ondernemende provincie! En ondernemers maken Fryslân! We hebben in Fryslân “gouden handen en knappe koppen.” Beide zijn nodig en waardevol. Dit koesteren wij en dat moet ook zichtbaar worden in de houding van de provincie richting de ondernemers. Ondersteunen waar mogelijk en ondernemers ook de ruimte geven om zich te ontwikkelen. Dit betekent zo min mogelijk betuttelende provinciale regels en juist snelle vergunningverlening. Ook de ontsluiting van bedrijventerreinen op het achterliggende provinciale wegennet is een punt van aandacht. De provincie moet ook weten wat er leeft bij de ondernemers en hun belangen behartigen in de verschillende economische regio's.

Concreet:

- Bedrijven binden en boeien: daarom periodiek overleg met het bedrijfsleven van Fryslân en met de bedrijfskringen
- Waardering voor inzet, durf en ondernemingszin MKB
- Toezien op snelle vergunningverlening door de Omgevingsdienst FUMO
- Efficiënter werken van de FUMO bevorderen en financiële tekorten terugdringen

- Financieringsarrangementen ontwikkelen voor start-ups en innovatieve ideeën
- Positieve grondhouding en ruimte voor nieuwe initiatieven (“ja mits” i.p.v. “nee tenzij”)
- Bevorderen intensieve samenwerking tussen de drie noordelijke provincies en steden
- Het Samenwerkingsverband Noord- Nederland (SNN) en de Noordelijk Innovation Board (NIB) meer bekendheid geven en inzetten om de noordelijke economie een impuls te geven
- Aandringen op mobiliteit en goede bereikbaarheid van de Randstad.

2.1 Land- en tuinbouw

Fryslân is van oudsher een echte landbouwprovincie. De agrarische sector levert een grote bijdrage aan de export en is van belang voor de voedselvoorziening. De landbouw heeft grote waarde; niet alleen economisch, maar ook vanwege de belangrijke rol in de inrichting van het landschap.

De agrarische sector (veehouderij, akkerbouw en tuinbouw) staat echter onder druk door schaalvergroting, verstedelijking, bodemdaling, regelgeving en internationale ontwikkelingen zoals het Europese landbouwbeleid en natuurbeleid. Dat heeft gevolgen voor de agrarische ondernemer, terwijl vooral deze sector het Friese landschap in al zijn diversiteit heeft vormgegeven en onderhouden. Ook de bestaande intensieve veehouderij moet kansen krijgen om te investeren en te verduurzamen.

Fryslân ontwikkelt zich tot het middelpunt van de wereld op het gebied van dairy. De sleutel tot het succes is onze rijke zuivelhistorie en de samenwerking in de gouden driehoek: onderwijs/onderzoek, ondernemers en overheid. Wat de SGP betreft werkt de provincie Fryslân met boerenverstand aan een landbouw waar boer én burger trots op kunnen zijn.

Concreet:

- Een nieuwe landbouwnota; ‘Foarútbuorkje II’ is gedateerd
- (Jonge) ondernemers ruimte bieden om te ondernemen; door het wegnemen van onnodige bureaucratie en het voorkomen van vertragingen bij vergunningverlening
- Bevordering van onderzoeksmogelijkheden en toepassing van nieuwe, verantwoorde technologieën
- Actief stimuleren van innovatie en kwalitatieve ontwikkelingen van het Agrofoodcluster.
- Rentmeesterschap: aandacht voor het milieu, gezondheid, verduurzaming, dierenwelzijn en bodemgebruik. De rekening hiervan mag niet eenzijdig bij de veehouder liggen
- Toestaan van ondergeschikte nevenactiviteiten bij agrariërs
- Bodemdaling: actieve rol van de provincie om samen met betrokken partijen tot een oplossing te komen. Daarbij ligt de focus op gebieden met een stevig veenpakket
- Zuinig op de inrichting van het landelijk gebied; koesteren van de bestaande kenmerkende landschappelijke elementen
- Geen zonnevelden op goede landbouwgrond
- Vrijwillige ruilverkaveling actief faciliteren
- Een Agrarische Hoofdstructuur met bijbehorende visie ontwikkelen
- Boerderij-educatie stimuleren om kloof stad-platteland te dichten
- Meer ruimte voor verschillende functies op vrijkomende erven, mits het polderlandschap niet wordt aangetast.

2.2 Binnenvaart

De SGP draagt de binnenvaartsector een warm hart toe. De provincie als taak om de binnenvaart zoveel mogelijk te faciliteren. Hierbij denken wij aan goede en voldoende havenfaciliteiten, maar ook aan veilige en goed onderhouden provinciale vaarwegen en aan het realiseren van voldoende stroom- en watervoorzieningen voor scheepvaartverkeer langs de provinciale wateren. De provinciale sluizen en bruggen dienen in een goede staat van onderhoud te verkeren en de bedieningstijden worden afgestemd op de lokale situatie. Het afmeren van particuliere boten in provinciale wateren is mogelijk, mits dit de veiligheid voor het scheepvaartverkeer niet in gevaar brengt en daarin niet permanent wordt gewoond.

Concreet:

- Optimaal faciliteren van de binnenvaart door goede en voldoende havenfaciliteiten
- Voldoende stroom- en watervoorzieningen langs de provinciale wateren
- Sluizen up-to-date maken voor de binnenvaart
- Een goede verbinding van het Margrietkanaal met Drachten en Heerenveen
- Het Van Harinxmakanaal bevaarbaar maken voor klasse-V schepen
- Vervanging van de Tjerk Hiddessluizen (Harlingen) bepleiten
- Steun aan het verlagen van de drempel van de sluis bij Kornwerderzand

2.3 Noordzeevervisserij

Harlingen verdient als zee- en visserijhaven alle aandacht en steun van het provinciebestuur.

De visserij staat onder druk vanwege de naderende (no-)Brexit en allerlei Europese maatregelen (quota en aanlandplicht). Het voortbestaan van een groot deel van de sector wordt bedreigd. De SGP vindt dit onacceptabel. De provincie moet daarom samen met de regering, visserijprovincies en gemeenten gezamenlijk optrekken om de belangen van de visserijsector optimaal te behartigen, zodat voorkomen wordt dat innovatieve en duurzame technieken door Europa worden verboden. Daarnaast moet de visserij in de Britse wateren mogelijk blijven. De provincie moet dan ook alle mogelijke lobbykanalen benutten om deze nadelige ontwikkelingen tegen te gaan.

De grootschalige aanleg van windmolenparken op de Noordzee en het aanwijzen van allerlei Natura 2000 gebieden vormen eveneens een bedreiging voor de visserij. De provincie moet aandringen op herbezinning bij de regering en pleiten voor een integrale visie op de Noordzee, waarbij het uitgangspunt is dat de visserij volwaardig kan functioneren.

Concreet:

- Maximale inzet provincie om negatieve maatregelen vanuit Europa te voorkomen (bijv. verbod pulskortechniek, aanlandplicht)
- Het herbestemmen van grote delen van het Friese Front en de Centrale Oestergronden als visgebied (betekent versterking economie visserij)
- Aandringen op herbezinning grootschalige windmolenparken op zee en beperking Natura2000 gebieden
- Stimuleren van innovatieve en duurzame (vis)technieken

- Bijdrage aan de vernieuwing en verbreding van opleidingen in de maritieme sector.

2.4 IJsselmeervisserij

De IJsselmeervisserij heeft het moeilijk. Niet alleen worden in het IJsselmeer steeds meer windmolenparken gerealiseerd, maar ook andere functies toegevoegd, bijvoorbeeld de grootschalige zandwinning en industrie-eiland ter hoogte van Gaasterland. Alle andere functies zorgen ervoor dat steeds meer visgebied wordt ingeleverd. Daarnaast speelt ieder jaar de spanning rond het afgeven van vis- en Natura-2000 vergunningen. Het is daarom hoog tijd voor een provinciale visie op het IJsselmeer waarbij integraal vanuit de verschillende belangen naar dit gebied wordt gekeken, en ruimschoots ruimte blijft voor de IJsselmeervissers.

Concreet:

- Structureel overleg met de IJsselmeerprovincies om de krachten te bundelen en kennis en ervaring uit te wisselen
- Een integrale visie op het IJsselmeergebied, waarbij wordt aangesloten bij de Agenda IJsselmeergebied
- Lobbyen voor een warme sanering van een deel van de IJsselmeervissers en realistisch onderzoek naar het visbestand in het IJsselmeer
- Visserij tussen windmolens moet mogelijk blijven
- Geen nieuwe windmolenparken of zonne-eilanden in het IJsselmeer
- Tegen industrie-eiland in het IJsselmeer, vanwege de aantasting van de natuur en visserij, het hinderen van vaarroute's voor de scheepvaart en vanwege de geluidsoverlast, de lichthinder en de vervuiling/vertroebeling van het water
- Te onderzoeken of Natura2000-vergunningen voor meerdere jaren kunnen worden afgegeven .

3. Mobiel Fryslân

Vlotte doorstroming van het verkeer en goede verbindingen met de omliggende provincies is voor de SGP van essentieel belang. Dit geldt ook voor het openbaar vervoer, zoals een goede aansluiting met de Randstad, versterking van het OV tussen Leeuwarden en Groningen en blijvende bereikbaarheid van de dorpen. Het OV moet haalbaar en betaalbaar blijven voor alle gebruikers. De veiligheid van de weggebruikers heeft voor de SGP topprioriteit.

Concreet:

- Inzetten op trein Drachten-Heerenveen-Lelystad-Randstad en uitbreiding OV Leeuwarden-Groningen met een snelle verbinding
- Geen overvolle scholierenbussen meer; daarnaast moet scholierenvervoer betaalbaar blijven
- OV naar de dorpen moet in stand blijven voor de leefbaarheid en vitaliteit van de dorpen, eventueel met alternatieven
- Aanpak N359
- Aanleg Zijlroede-aquaduct rondweg en goede aansluiting N359 op de A6

- (Verdere) verdubbeling van de N381 tot Oosterwolde – Zuid om het Ecomunitypark beter te ontsluiten en de verkeersveiligheid en de werkgelegenheid te versterken
- Streven naar een sluitend kwalitatief goed netwerk van fietspaden en wandelpaden.

4. Energie(k) Fryslân

Als rentmeester over Gods schepping willen we zorgvuldig omgaan met grondstoffenvoorraden, energiebronnen en met de natuur. Het gebruik van fossiele brandstoffen en de uitstoot van CO2 willen we terugdringen, maar wel realistisch en met draagvlak in de omgeving. Daarbij moeten we af van de focus op alleen wind en zon. Windenergie wordt al meer dan voldoende gerealiseerd in Fryslân. De omgeving (de omwonenden) mag hier ook van mee profiteren. Alternatieve duurzame oplossingen moeten daarnaast alle kansen krijgen. Verder pleit de SGP ervoor om meer te investeren in echt duurzame oplossingen voor de langere termijn, zoals thorium.

Concreet:

- Geen extra windmolenopstellingen in Fryslân
- Zeker geen windmolens die het cultuurhistorisch karakter van dorpen en het Friese landschap aantasten
- Beperk de overlast van obstakelverlichting zoveel als mogelijk
- Zorg voor opslag van duurzame energie in accu's of omzetting naar waterstof (hiervoor zijn goede mogelijkheden bij bestaande windparken)
- Stimuleer winning zonne-energie op daken
- Zonne-energie in landelijk gebied niet op goede landbouwgrond
- Geen grootschalige zonne-eilanden in het IJsselmeer
- Investeer in het isoleren van oudere woningen
- Geothermie moet ten goede komen aan meerdere ondernemers
- Voorbeeldfunctie: investeer als provincie in CO2-neutrale wegen (incl. led-verlichting) en gebruik alleen elektrische dienstauto's
- Moedig duurzaam woon-werkverkeer aan (met E-bike naar het werk)
- Geen winning van gas in de provincie
- Maatregelen die genomen worden moeten ook betaalbaar zijn voor de gewone burger en ondernemer.

5. Natuurlijk Fryslân

Natuurbeheer is voor de SGP een belangrijk thema. Natuur is belangrijk voor mens en dier. Natuur is van levensbelang en is het waard om goed onderhouden te worden. De SGP gaat daarom niet voor kwantiteit maar veel meer voor kwaliteit. Meer natuur staat niet op ons wensenlijstje. Veel belangrijker is het om te werken aan een betere biodiversiteit in bestaande gebieden. Ook moet er blijvend aandacht zijn voor bereikbaarheid en toegankelijkheid van de gebieden.

Voor de SGP staat natuur niet los van de landbouw. Ook binnen de landbouw zijn er initiatieven die het waard zijn om ondersteund te worden. De belangen van landbouw en visserij zijn niet per definitie ondergeschikt aan die van de natuur. De Omgevingsvisie Fryslân kan een belangrijke richtlijn zijn en concrete handvatten te bieden, na afweging van alle belangen, kansen en bedreigingen.

Om weide- en akkervogels te beschermen moet meer ruimte worden gegeven voor de jacht op onder meer vossen. Hetzelfde geldt voor de jacht op ganzen. Voor de wolf is geen plaats in Fryslân.

Het naar buiten gaan, meer bewegen, een goed wandel-, ruiters- en fietspadennetwerk, speel- en recreatieve voorzieningen en gezonde voeding moeten worden gestimuleerd. Goed voor elkaar in Fryslân.

Concreet:

- Veenweidegebieden ontwikkelen op basis van draagkracht van het gebied. Hierbij het gesprek met de omgeving levend houden
- Aandacht voor de beleving van het Friese landschap
- Investeren in kwaliteit van bestaande natuur en beleefbaarheid, meer biodiversiteit en monitoring van bestaande natuur
- In de Friese bermen liggen kansen voor meer biodiversiteit
- De ganzenpopulatie middels afschot terugbrengen tot een verantwoorde populatie. De bonus/malusregeling dient te worden herzien
- Economische ontwikkelingen kunnen beslag op ruimte leggen, mits ze voldoen aan de gestelde kaders.

5.1 Waterrijk Fryslân

Op het blauwe goud (water) in Fryslân moeten we zuinig zijn. Samen met het Wetterskip Fryslân moet de provinciale overheid de inrichting van watersystemen, met voldoende en schoon water, zorgvuldig vormgeven. Niet te veel en niet te weinig water. Een goed waterbeheer is essentieel voor de landbouw, de recreatie, de natuur en de drinkwatervoorziening. De SGP zet in op een goede verdeling van water tussen landelijk en stedelijk gebied. Daarnaast werkt Fryslân aan een goede kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. Het water moet veilig gebruikt kunnen worden door inwoners en voor economische activiteiten. Goed waterbeheer is een zaak van meerdere partijen. Wetterskip Fryslân en andere partijen spelen een belangrijke rol in het uitvoeren van de maatregelen.

5.2 Gastvrij Fryslân

We zijn een gastvrije provincie en mogen dat provinciaal ook uitstralen. Het Masterplan Bestemming Nederland kan hierin een aanjager zijn. Financiële en organisatorische ondersteuning door de provincie en nauwe samenwerking met de Toeristische Alliantie Fryslân en de gemeenten zijn voorwaarden om het toeristisch product Fryslân te versterken. Onder toeristische groei verstaat de SGP groei passend bij de cultuurhistorie, de natuur, het karakter van Fryslân en de kleinschaligheid van ons MKB.

Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de veiligheid en het onderhoud van de fiets-, wandel- en ruiterspaden in onze mooie provincie. Gastvrij Fryslân zullen we met het bedrijfsleven en de inwoners vorm en inhoud moeten geven.

6. Leven met en voor elkaar in Fryslân

Vrijwilligers en mantelzorgers zijn het cement van de samenleving. Zij zijn onmisbaar in het omzien naar elkaar. De samenleving vergrijst. Hierdoor groeit de groep (eenzame) ouderen. Bij het omzien naar elkaar steken we in op extra aandacht voor de ouderen en zieken. Daarnaast pleit de SGP voor een blijvend goede en volledige gezondheidszorg voor heel Fryslân.

Fryslân is een unieke provincie, mede door haar ontstaan. We zetten ons in om de geschiedenis van onze provincie niet verloren te laten gaan voor toekomstige generaties. De SGP wil de jeugd betrekken bij de versterking van de Friese taal, het Fryslân eigene en het cultuurhistorisch erfgoed. Ondermeer door in leer- en lespakketten aandacht te vragen voor taal, landschap, cultureel erfgoed, terpen, (kleine) musea en mooie (beschermd) dorpsgezichten. Maar ook voor ons karakter, dat we er zijn voor elkaar. Samen sterk. Samen blijven bouwen aan een mooi, dynamisch en krachtig Fryslân. De gelden in het Deltaplan Frysk kunnen, wat de SGP betreft, hiervoor worden aangewend.

Concreet:

- Goede bereikbaarheid van de gezondheidszorg (binnen acceptabele ambulance(aan)rijtijden)
- Ondersteunen en blijvend bepleiten van volwaardige ziekenhuiszorg in Noordoost Fryslân.
- De provincie moet haar bovenwettelijke rol pakken in de zorg (denk aan inrichting van regietafels, zorg en lobby voor spoedzorg)
- Stimuleren preventie verslaving en steun aan verslavingszorg
- Vereenzaming van de ouderen tegengaan (met hierin ook een rol van kerken en scholen)
- Veiligheidsregio moet op Fries niveau blijven
- Behoud/bescherming en herbestemming van historische bouwwerken/kerken in Fryslân
- Leefbaarheid en vitaliteit van de kleine kernen bevorderen (wonen, werken, voorzieningen, beschikbaar openbaar vervoer etc.).
- Snel internet moet voor iedereen beschikbaar zijn, ook in het buitengebied
- Zichtbaarheid van vrijwilligers en mantelzorgers vergroten en waardering uitstralen. Daarnaast initiatieven bundelen voor het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van vrijwilligerswerk
- Gelijke kansen onderwijs
- Ontwikkelen Leeuwarden tot studiestad
- Leren Fries volkslied op de scholen
- Scholing Friese taal.

7. Goed voor elkaar in Fryslân

Voor de SGP zijn bepaalde zaken onopgeefbaar. Daar staat de SGP ook om bekend. Een vaste koers en duidelijkheid. U weet wat u aan ons hebt. Dit past bij het goede voor de naaste zoeken. Het goede voor Fryslân.

We noemen u de volgende punten.

7.1 Zondag

De zondag is voor ons een unieke en heilige dag, omdat dit de opstandingsdag is van Jezus Christus. Wij mogen dan samen luisteren naar de blijde boodschap, het Evangelie. Het is ook een dag van ont-moeten.

de week nodig is voor het menselijk welzijn en welbevinden. Zowel voor ondernemers als voor werknemers. De gevolgen van de 24-uurseconomie worden steeds duidelijker zichtbaar in de toename van werkstress en burn-outklachten. Laat daarom de zondag een gemeenschappelijk sociaal en maatschappelijk rustpunt zijn in de week!

Concreet:

- Zondagswerk voor provinciale medewerkers, of diegene die onder provinciale verantwoordelijkheid vallen, zoveel mogelijk tegen gaan
- Geen gedwongen werk op zondag, ook niet voor winkeliers
- Geen subsidiëring van activiteiten en evenementen op zondag
- Openbaar vervoer op zondag minimaliseren.

7.2 Rentmeesterschap

We zijn rentmeesters en daarmee verantwoordelijk voor de manier waarop we omgaan met Gods schepping. Daarom zetten we ons in voor een duurzame en energiezuinige manier van leven en werken. We zien de grote waarde van natuur- en groenbeheer. De natuur in al zijn verscheidenheid aan dieren, planten, bomen, enz. laat iets zien van Gods grootheid. Groen is bovendien uitermate belangrijk voor een goed en gezond leefklimaat. Met een goed beheer geven we met elkaar – als overheid en burgers – invulling aan de Bijbelse opdracht tot rentmeesterschap.

Tenslotte

Goed voor elkaar in Fryslân. Daar gaat de SGP voor. De volgende kernwoorden zijn ons goud.

- *Dienstbaarheid:* We zetten ons niet in voor onszelf maar voor onze God en de Friese samenleving. Goed voor elkaar in Fryslân.
- *Betrokkenheid:* We hebben een open oog en oor en een warm hart voor onze medemens en tonen een dienende houding.
- *Openheid:* Een transparant bestuur, waarbij burgers inzicht hebben in wat er besloten wordt en inspraak hebben waar nodig.
- *Eerlijkheid:* Bij eerlijkheid hoort integriteit. De bestuurders van de SGP willen dan ook eerlijk politiek bedrijven en zijn altijd bereid om verantwoordelijkheid te dragen en verantwoording af te leggen.
- *Standvastigheid:* Een vaste koers vaart de SGP, hierbij worden geen concessies gedaan. Ja, is ja en nee, is nee.
- *Medemenselijkheid:* We zorgen voor elkaar; we zijn niet alleen in deze samenleving. We hebben oog, oor en hart voor de zieken, eenzamen en ouderen, en tonen daar waar dat kan, begrip en bieden hulp en steun.
- *Rechtvaardigheid:* We dragen verantwoordelijkheid om rechtvaardig om te gaan met het maken van afwegingen die burgers raken. We gaan deze verantwoordelijkheid niet uit de weg. Redelijkheid en billijkheid staan bij ons voorop.

Uw stem wordt gevraagd, voor een duidelijke en betrokken visie. Goed voor elkaar in Fryslân.

Hebt u, heb jij het gezien? Lijst 15 - SGP..!